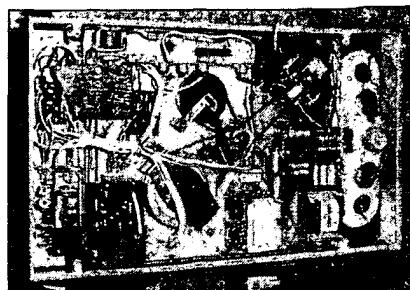

Stereofonní magnetofon z B 90

B 90

Jaroslav Belza

Jednou z možností, jak si poměrně levně pořídit kvalitní stereofonní magnetofon, je jeho amatérská stavba. Výroba mechanické části je však velmi náročná a pro většinu amatérů nerealizovatelná, proto nejchudnější cestou je přestavba některého z továrních typů. Zvolil jsem magnetofon typu B 90, který jsem levně koupil ve výprodeji. Přestavba tohoto přístroje je výhodná z několika důvodů. Umožňuje snadno vestavět třetí hlavu a má uvnitř dostatek místa pro přidané elektronické obvody.

Vybrali jsme AR
na obálku AR

Celková mechanická koncepce

Na magnetofonu B 90 jsou nutné následující mechanické úpravy:

- mezi obě hlavy je nutno upevnit třetí hlavu opatřenou stínícím krytem,
- indikátor vybuzení je třeba nahradit dvojitým indikátorem (nejvhodněji polské výroby); protože se však tento indikátor nevejde na místo původního, je třeba odstranit počítadlo a indikátor upevnit ve vyříznutém otvoru na místě počítadla,
- odstraní se horní dvojitý potenciometr a dolní se nahradí potenciometrem $2 \times 50 \text{ k}\Omega/\text{G}$ TP 601,
- otvory po původním indikátoru a po horním potenciometru se zlepí, přičemž původní masku z eloxovaného hliníku lze přelepit samolepicí tapetou.

Pro stavbu jsem zvolil stavebnicové řešení. Většina desek je opatřena dvanáctikontaktními konektory typu WK 462 05 nebo WK 462 06. Desky lze pak z přístroje snadno vyjmout při případné opravě. Výjimku tvorí pouze deska zdroje a deska s přepínači, které jsou „ušité“ přímo do B 90.

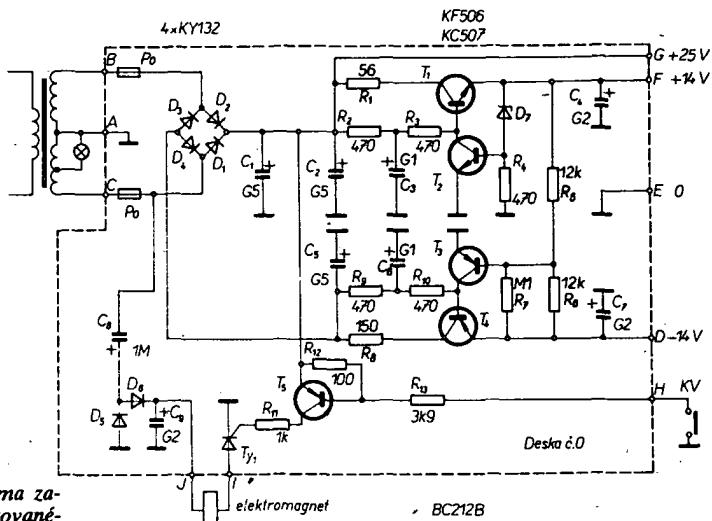
Přepínače korekci a záznamu byly původně umístěny na desce s elektronikou. V upraveném zapojení jsou tyto přepínače na zvláštní desce, která je přibližně na stejném místě jako původní deska. Na přepínání korekci postačí přepínač ISOSTAT v nejkratším provedení se dvěma přepínačními kontakty. Na přepínač záznamu je nutný podobný přepínač, avšak s osmi přepínačními kontakty. Je třeba vyměnit také přepínač stop. Místo čtyř přepínačních kontakt jich je po úpravě třeba šest.

Zdroj

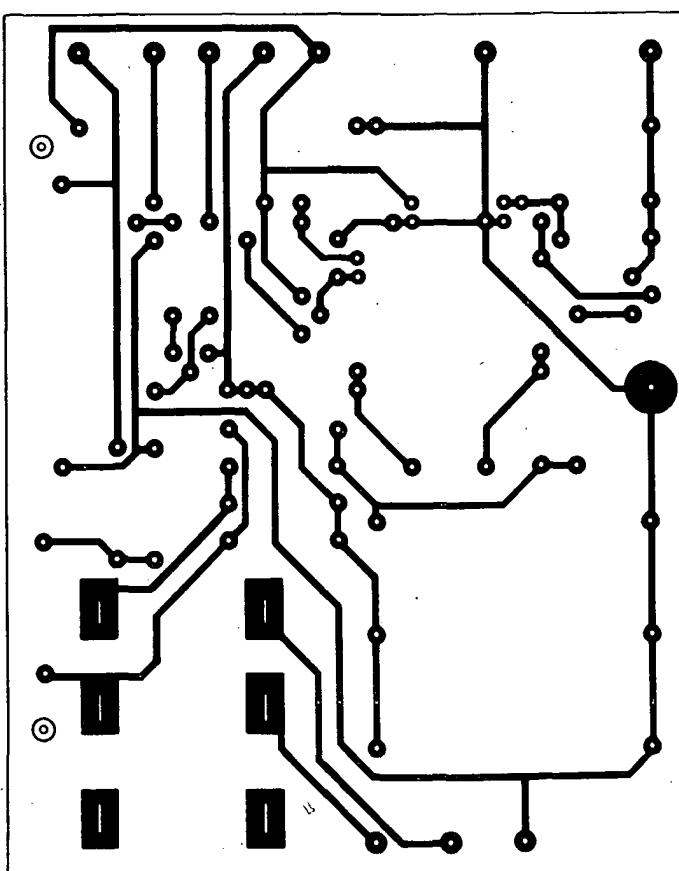
Po dokončení mechanických úprav se můžeme pustit do přestavby elektrické části. Protože jsem použil operační zesilovače (dále jen OZ), nahradil jsem původní zdroj novým, který dodává symetrické napětí vhodné pro napájení většiny obvodů. Výjimku tvorí mazací oscilátor, pro který dodává zdroj nestabilizované napětí 25 V.

Současně jsem upravil obvod pro spínání elektromagnetu. V původním zapojení byl elektromagnet napájen přímo přes vodivou fólii na konci pásku. Přechodový odpor mezi vodicími kolíky a fólií často způsobil nedokonalou funkci koncového vypínání.

Obvod pro spínání elektromagnetu a zdroj je na obr. 1. Pro spínání relé je použit tyristor, který zaručuje naprostou spolehlivé sepnutí. Tyristor je buzen tranzistorem T_5 , jehož báze je přes odpor R_{13} spojena s izolovaným vodicím kolíkem. Spínač je napájen

Obr. 1. Schéma zapojení stabilizovaného zdroje

Obr. 2. Deska s plošnými spoji stabilizovaného zdroje (N23)

přes zdvojovač z diod D₅ a D₆. Kondenzátor C₈ je zvolen tak, aby zkratový proud usměrňovače byl jen několik miliamper a nedostával k udržení tyristoru ve vodivém stavu.

Stabilizovaný zdroj využívá vlečné stabilizaci. Kladné stabilizované napětí je odvozeno ze Zenerovy diody D₇. Výstupní napětí je pak součtem Zenerova napětí a U_{BE} tranzistoru T₂ (0,6 V). Záporné stabilizované napětí je odvozeno z kladného pomocí děliče R₅, R₆ a R₇. Tranzistor T₃ porovnává napětí mezi děličem a společným vodičem (zemí) a reguluje proud tekučí odporem R₁₀ tak, že na emitoru tranzistoru T₁ se objeví přibližně stejně napětí jako v kladné větvi, avšak opačné polarity. Odpory R₁ a R₈ chrání tranzistory T₁ a T₄ při případném zkratu na výstupu tím, že omezí zkratový proud a také zmenší výkonové namáhání těchto tranzistorů v běžném provozu.

Stavba a oživení zdroje

Desku s plošnými spoji osadíme všemi součástkami kromě odporu R₇ podle obr. 2a. Pouzdra na pojistky jsou z původního zdroje. Získáme je tak, že nejprve odvrátíme nýtky a pak je jednoduše vypájíme.

K sestavenému zdroji připojíme síťový transformátor a elektromagnet. Transformátor připojíme k síti a změříme napětí na výstupech zdroje. Záporné stabilizované napětí bude asi o 1 V větší než napětí kladné. Na místo odporu R₇ připojíme trimr (asi 0,2 MΩ) a nastavíme záporné napětí tak, aby bylo přibližně stejně jako kladné napětí (ovšem opačné polarity). Odpor trimru změříme a trimr nahradíme pevným odporem. Přesné nastavení není důležité, protože ze záporného napětí jsou napájeny pouze OZ. Pak připojíme voltmetr paralelně k C₉. Na tomto kondenzátoru by mělo být napětí asi 45 až 50 V. Spojíme-li vývod označený KV se zemí, měl by elektromagnet na okamžík přitáhnout a současně by se mělo napětí na C₉

změnit až na nulu. Přerušíme-li spojení mezi KV a zemí, začne se C₉ pomalu nabíjet.

Pracuje-li zdroj podle popisu, můžeme ho již využít k oživení ostatních dílů elektronické části magnetofonu.

Snímací zesilovač

Další částí magnetofonu je snímací zesilovač. Zapojení jednoho kanálu je na obr. 3. Druhý kanál je zapojen stejně, jen kondenzátor C₁₀₉ je společný.

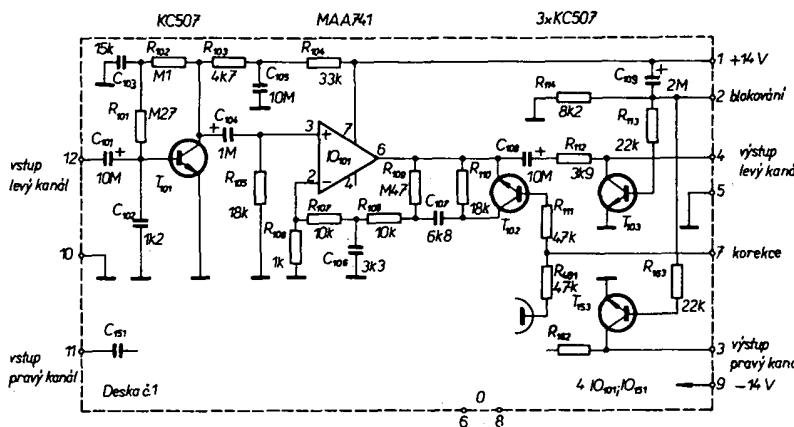
Snímací zesilovač se skládá ze tří částí: z předzesilovače, z korekčního zesilovače a ze spináče.

Předzesilovač je osazen tranzistorem, protože žádný dostupný OZ neměl vyhovující šumové vlastnosti. Ekviwalentní šumové napětí na vstupu bylo u všech 10 až 30 μ V. To způsobovalo, že šum na výstupu byl jen 20 až 30 dB pod úrovní užitečného signálu. Naproti tomu při použití tranzistoru ve vhodném zapojení bylo šumové napětí přepočtené na

vstup menší než 1 μ V a proto se podařilo dosáhnout u snímacího zesilovače odstupu cizích napětí až 54 dB. Pro optimální využití moderních záznamových materiálů bylo třeba dosáhnout odstupu ještě asi o 3 až 6 dB lepšího.

Konstrukci snímacího zesilovače by usnadnilo použití nových hlav s větší impedancí, používaných v magnetofonech B 73, které dávají i větší výstupní napětí než hlavy ANP 935, použité v popisovaném zapojení. Tyto nové hlavy jsou však v době konstrukce přístroje neměly k dispozici.

Tranzistor T₁₀₁ je v zapojení se společným emitorem s malým napětím na kolektoru, bez emitorového odporu a bez zpětné vazby. Když jsem chtěl emitorový odpór použít, abych upravil zesílení a vstupní odpór, provedlo se to vždy zvětšením šumu. Zpětná vazba je v předzesilovači zbytečná, protože tranzistor zpracovává velmi malá střídavá napětí a zakřivení jeho voltampérových charakteristik se na výsledném zkreslení neprojeví. Tohoto zakřivení charakteristik můžeme s vý-

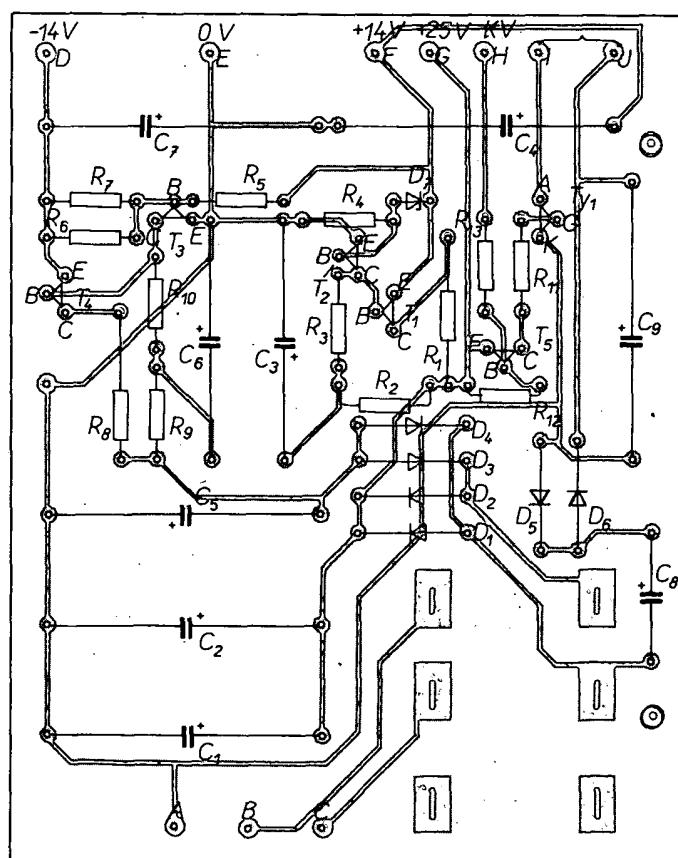
Obr. 3. Schéma zapojení snímacího zesilovače

hodou využít k nastavení zesílení předzesilovače. Zesílení nastavujeme změnou R₁₀₄ v levém kanále a změnou R₁₅₄ v pravém kanále.

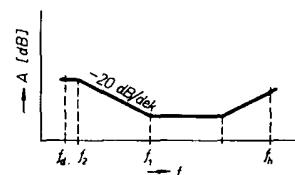
Kondenzátor C₁₀₂ spolu s indukčností hlawy tvoří značně zatlumený rezonanční obvod, který mírně zdůrazňuje oblast vyšších kmitočtů. Tuto oblast pak není nutné tolit zdůrazňovat v korekčním zesilovači a zajistitme tak lepší poměr signálu k šumu. Při vyšších kmitočtech se impedance magnetofonové hlavy zvětšuje a proto je třeba pomocí C₁₀₃ zrušit zápornou zpětnou vazbu do báze, která by zmenšovala zesílení, ale především i vstupní odpór.

Korekční zesilovač upravuje kmitočtovou charakteristiku podle normy a koriguje šterbinové ztráty snímací hlavy. Jeho asymptotická amplitudová charakteristika je na obr. 4. Kmitočty zlomů f₁ a f₂ jsou stanoveny časovými konstantami podle normy. Zdvih na kmitočtu f₀ závisí na vlastnostech hlavy.

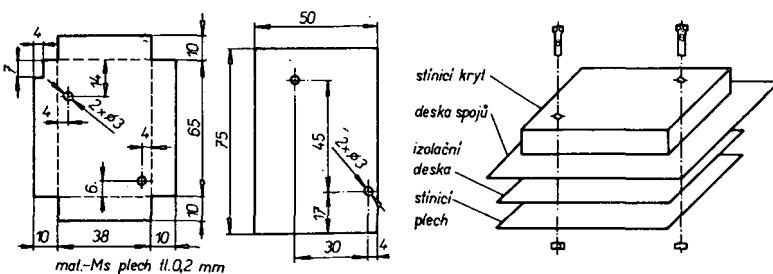
V této souvislosti je třeba připomenout, že f₁ a f₂ jsou kmitočty zlomů průběhu zkratového magnetického toku pásku podle pří-

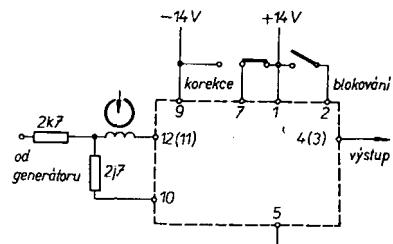
Obr. 2a. Deska N23 zdroje, osazená součástkami

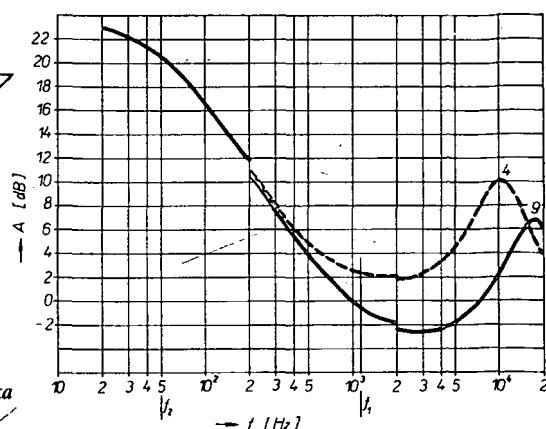
Obr. 4. Asymptotická charakteristika snímacího zesilovače

Obr. 6. Stínění snímacího zesilovače

Obr. 7. Zapojení pro měření snímacího zesilovače

Obr. 8. Kmitočtová charakteristika snímacího zesilovače

slušné záznamové normy, které je nutno ve snímacím zesilovači korigovat. Kmitočty těchto zlomů podle ČSN jsou: $f_1 = 1800$ Hz (90 μ s) a $f_2 = 50$ Hz (3180 μ s) pro rychlosť posuvu 9,5 cm/s; $f_1 = 1300$ Hz (120 μ s) a $f_2 = 50$ Hz (3180 μ s) pro rychlosť posuvu 4,75 cm/s. V popisovaném přístroji byly

zvoleny mírně odlišné kmitočty, rozdíly proti normovanému průběhu však nečiní více než asi 2 dB.

Zapojení korekčního zesilovače je běžné. Ke korekci štěrbínových ztrát slouží C_{106} . Při přepínání rychlosti posuvu je (pro rychlosť 9) odpor R_{110} zkratován tranzistorem T_{102} .

Připojíme-li vývod č. 7 (korekce) na kladné napájecí napětí, bude mít T_{102} mezi kolektorem a emitorem malý dynamický odpor. Připojíme-li tento bod na záporné napájecí napětí, dynamický odpor se o několik rádu zvětší. Jako spínač slouží tranzistor T_{103} , který zablokuje výstup snímacího zesilovače, není-li zařazena funkce „chod vpřed“.

Stavba a oživení snímacího zesilovače

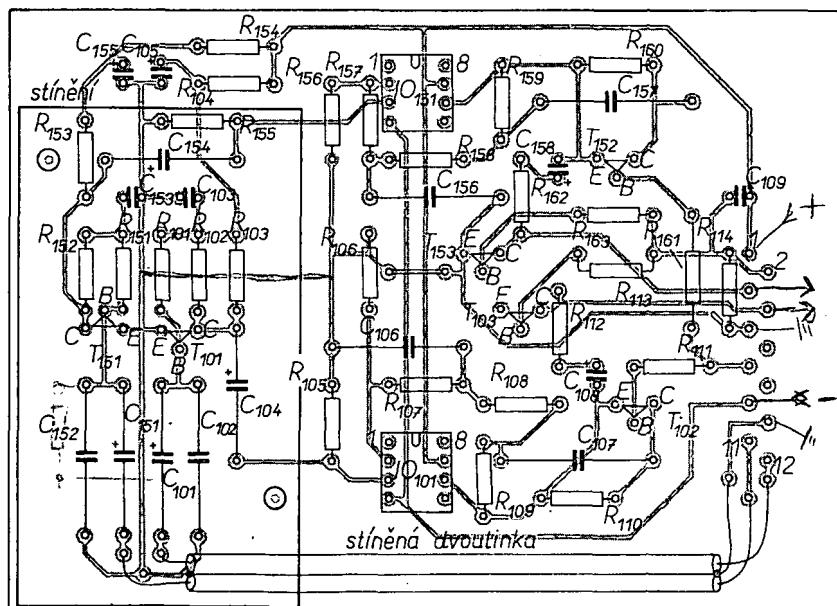
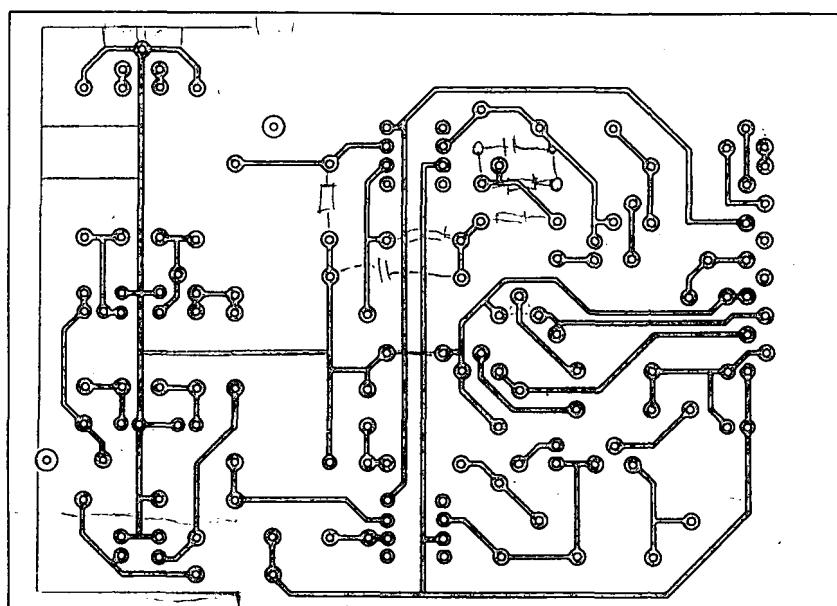
Deska s plošnými spoji a rozmištěním součástek je na obr. 5. Výběr součástek není kritický, pouze součástky korekčního obvodu by měly být vybírány s přesností 5 %. Kondenzátory C_{106} a C_{156} by měly mít stejnou kapacitu a tranzistory T_{101} a T_{151} stejně zesílení. Kondenzátory C_{101} a C_{151} je vhodné před zapojením do desky několik hodin formovat připojení na jmenovité napětí 35 V. Nezapomeňte je však potom vybit!

Vstupní část snímacího zesilovače (předzesilovače) je třeba dobře stínit. Stínění tvoří vanička a deska z mosazného plechu. Rozměry vaničky i plechu a způsob stínění je patrný z obr. 6. Obě části stínění jsou spojeny krátkým kablíkem se zemí na desce v blízkosti předesilovače.

Po sestavení je zesilovač bez nastavování ihned schopen fungovat. Výstupní napětí zesilovače je přibližně 1 V. Pro oživení zapojíme snímací zesilovač podle obr. 7 a změříme kmitočtovou charakteristiku obou kanálů. Je však třeba dát pozor, aby zesilovač nebyl uzemněn dvakrát, protože vývod č. 5 je na desce spojen s vývodem č. 10. Kmitočtová charakteristika snímacího zesilovače je na obr. 8.

Současně můžeme vyzkoušet funkci elektronických spínačů. Při rychlosti 9 je vývod č. 7 připojen na kladné napájecí napětí, při rychlosti 4 na záporné napájecí napětí. Vývod č. 2 připojíme přes spínač na kladné napájecí napětí. Při jeho sezení se zablokuje výstup obou kanálů snímacího zesilovače. Zmenšení výstupního napětí je pak větší, než 40 dB. Odběr snímacího zesilovače je při napájecím napětí ± 14 V v kladné věti 5 mA, v záporné 4,5 mA.

(Pokračování)

Obr. 5. Deska s plošnými spoji snímacího zesilovače N24

Nezapomeňte na

KONKURS AR – TESLA!

Podmínky soutěže byly otištěny
v AR-A č. 2/1979.

Stereofonní magnetofon z B 90

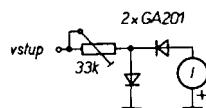
Jaroslav Belza

(Dokončení)

Protože v popisovaném přístroji nebylo z principu použito automatické řízení záznamové úrovni, bylo třeba navrhnut vhodné obvody indikátorů vybuzení. Předem je třeba říci, že indikace jedním měřidlem je u stereofonního přístroje nevyhovující, protože i když zamezíme přebuzení, je správná úroveň nastavena často jen v jednom kanálu. Při příchodu signálu by se měla ručka co nejrychleji vychýlit do polohy, odpovídající okamžité úrovni signálu a po jeho odeznění by se měla zvlna vracet zpět.

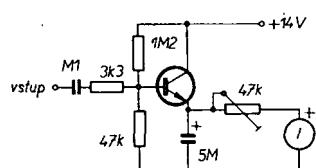
Indikátory vybuzení

V nejjednodušším případě můžeme indikátor zapojit stejně jako v původní elektronice magnetofonu s tím, že ho zdvojmíme (obr. 9). Zapojení však má několik nevýhod. Není schopno reagovat na slabé signály a nereaguje rovněž na krátké modulační špičky, kterých se v hudebních signálech vyskytuje více než dost. Kromě toho měří střední hodnotu signálu, nikoli špičkovou.

Obr. 9. Schéma zapojení jednoduchého indikátoru vybuzení

Zkoušel jsem také zapojení indikátoru podle obr. 10, které bylo použito v zařízeních podle AR 8/75 (DNL) a AR A10/76 (Dolby). Vyskytuje se však potíže s nastavením pracovního bodu – indikátor buď nereagoval na slabé signály, nebo měl trvalou výchyiku.

Obr. 10. Schéma zapojení jiného indikátoru vybuzení

V popisovaném magnetofonu jsem proto použil zapojení podle obr. 11. Je to jednoduchý indikátor vybuzení doplněný efektně působícím indikátorem špiček.

Detektor s D₃₀₁ a D₃₀₂ je zapojen ve zpětné vazbě, která ho linearizuje a vyrovňává amplitudovou charakteristiku v rozsahu 20 až 20 000 Hz v pásmu ±0,5 dB. Tranzistor T₃₀₂ je zapojen jako fázový invertor a na jeho výstupu je můstkový usměrňovač. Monostabilní klopny obvod s tranzistory T₃₀₃ a T₃₀₄ je společný pro oba kanály. Ať přijde na vstup kladný nebo záporný impuls, po usměrnění je vždy kladný. Jestliže má dostatečnou úroveň, překlopí monostabilní obvod. Použití klopného obvodu je nutné, protože produkuje impulsy, které bychom při pouhém jejich zesílení a přivedení na svítivou diodu vůbec neregistrovali. Navíc získáme ostrou rozdvojovací úroveň – odpadá tedy závislost jasu diody na úrovni přiváděného napěti.

Při pohledu na schéma vidíme, že ani tento indikátor neměří špičkovou úroveň signálu, přesto umožňuje velmi přesné nastavení záznamové úrovni. Výhodně se uplatňuje i indikátor špiček, protože zejména při rychlosti 4 může i poměrně malé přebuzení výšek znamenat zhoršení jakosti nahrávky (zasykávání).

Indikátor pro náročné je na obr. 12. Splňuje všechny podmínky, kladené na dobrý indikátor, ale použití čtyř OZ do indikátoru je dost nákladná záležitost.

OZ₂₀₁ pracuje jako komparátor. Přijde-li na vstup kladná půlvlna signálu, je na výstupu OZ kladné napětí a D₂₀₁ je plovoucí v závěrném směru. Objeví-li se na vstupu záporná půlvlna, komparátor se překlopí, dioda D₂₀₁ vede a C₂₀₄ se nabije. Se zvětšujícím se záporným napětím na kondenzátoru C₂₀₄ se zvětšuje i napětí na odporovém děliči R₂₀₃ a R₂₀₄. Je-li toto napětí „zápornější“ než napětí na neinvertujícím vstupu OZ, komparátor se překlopí do původního stavu a kon-

denzátor C₂₀₄ se přestane nabíjet. Po několika záporných půlvlnách je na R₂₀₄ stejnosměrné napětí odpovídající velikosti záporné půlvlny. Kondenzátor C₂₀₄ se pomalu vybije přes R₂₀₃ a R₂₀₄.

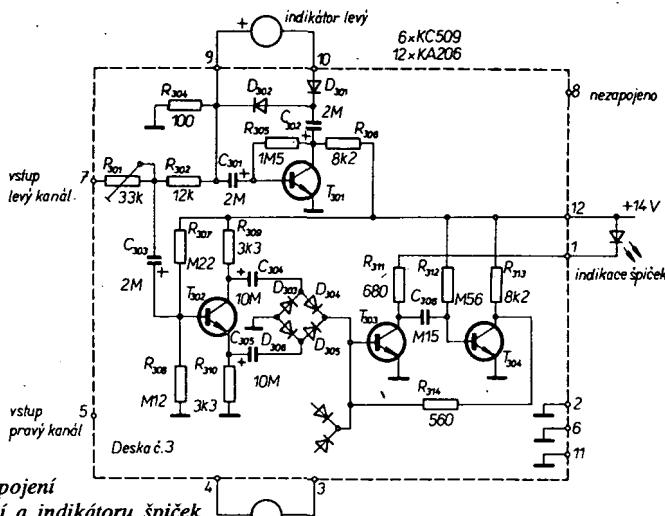
Doba reakce na signál je závislá na výstupním odporu OZ, nejvyšší kmitočet měřeného signálu na „rychlosti“ OZ. Zapojení bylo realizováno s různými OZ: typ „741“ v komparátoru nevyhověl vůbec, zato s typem „709“ (MAA503) se podařilo s uvedenými součástkami dosáhnout doby nábehu 1 ms (obdélníkovitý signál 1 kHz), doby doběhu 5 s a kmitočtového rozsahu 20 až 20 000 Hz v pásmu ±0,5 dB.

Druhý OZ je zapojen jako sledovač a na jeho dynamických vlastnostech příliš nezáleží. Měřidlo nemůže být připojeno přímo místo R₂₀₄, protože napětí na jeho vývodech, vznikající setrváčným pohybem ručky a systému podstatně ovlivňuje činnost komparátoru.

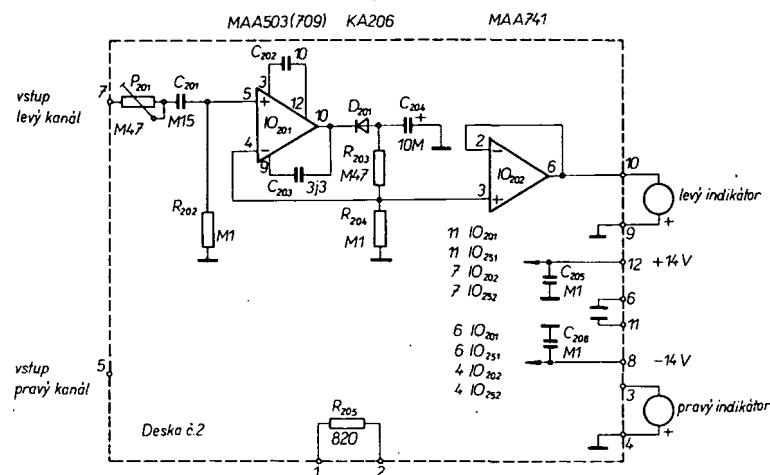
Stavba a oživení indikátoru vybuzení

Pro indikátor na obr. 11 je rozmístění součástek na desce s plošnými spoji na obr. 13. Pro indikátor z obr. 12 je rozmístění součástek na desce s plošnými spoji na obr. 14. Po sestavení jsou oba indikátory okamžitě schopny funkce. Citlivost nastavujeme v levém kanálu trimrem P₂₀₁ (301), v pravém kanálu trimrem P₂₀₁ (351).

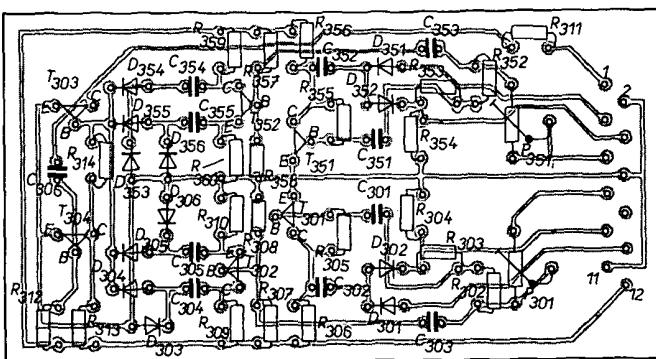
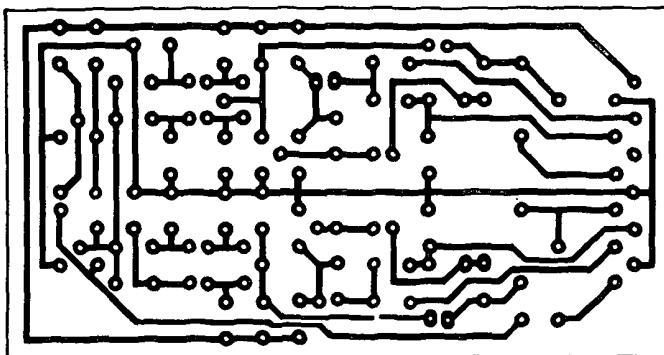
U indikátoru podle obr. 11 lze upravit dobu svitu diody změnou C₃₀₆ nebo R₃₁₂,

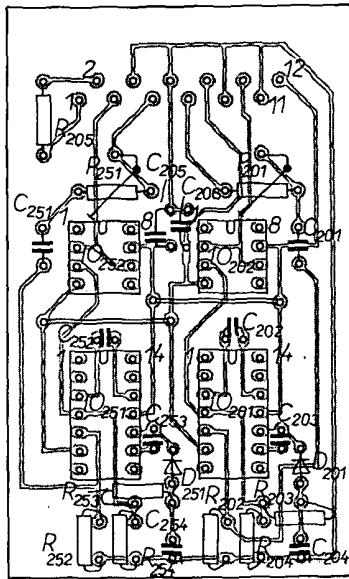
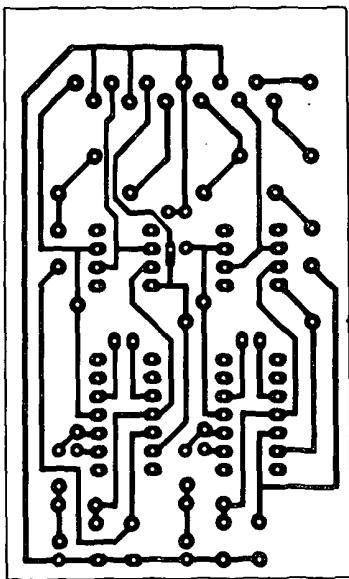
Obr. 11. Schéma zapojení indikátoru vybuzení a indikátoru špiček (místo spojky mezi spojem R₃₀₄, D₃₀₂ a spojem R₃₀₂, C₃₀₁ patří odpor R₃₀₃, 2,2 kΩ)

Obr. 12. Schéma zapojení indikátoru vybuzení s IO

Obr. 13. Deska s plošnými spoji indikátoru vybuzení z obr. 11 (N25)

Obr. 14. Deska s plošnými spoji indikátoru vybuzení z obr. 12 (N26)

poměr úrovní mezi indikací 0 dB na měřidle a překlápením indikátoru špiček odporem R_{302} . U indikátoru podle obr. 12 svítí dioda je-li magnetofon přepnut na záznam.

Tónovým generátorem a milivoltmetrem připojeným paralelně ke vstupu indikátoru zkонтrolujeme rovnoměrnost amplitudové charakteristiky.

Spotřeba indikátoru podle obr. 11 je v klidu 7 mA, při rozsvícené diodě asi o 20 mA více. Spotřeba indikátoru podle obr. 12 je závislá na OZ a činí asi ± 9 mA. Při překlopení komparátoru se podstatně zvětší odběr záporné větve.

Oscilátor

Oscilátor je důležitou součástí celého zařízení, proto je mu třeba věnovat náležitou pozornost. Musí mít dostatečný výkon, aby byl schopen dokonale smazat obě stopy a také dodat potřebnou energii pro předmagnetizaci. Musí mít také malé zkreslení a musí mít dostatečnou stabilitu.

Vyzkoušel jsem několik zapojení. Jako výrazně nejlepší se ukázalo zapojení podle obr. 15, na kterém jsou (pro jednoduchost bez některých prepinačů) nakresleny mazací i záznamové hlavy. Součástí desky jsou i filtry, které zmenšují pronikání předmagnetizačního signálu do výstupních obvodů záznamového zesilovače. Jsou tam umístěny trimry pro nastavení předmagnetizace.

V oscilátoru byl použit germaniový tranzistor GC512K (obdoba AC128), se kterým mělo zapojení větší účinnost (větší napětí na mazací hlavě při stejném odběru) než s křemíkovými tranzistory KF517 nebo KFY16.

Stavba a oživení oscilátoru

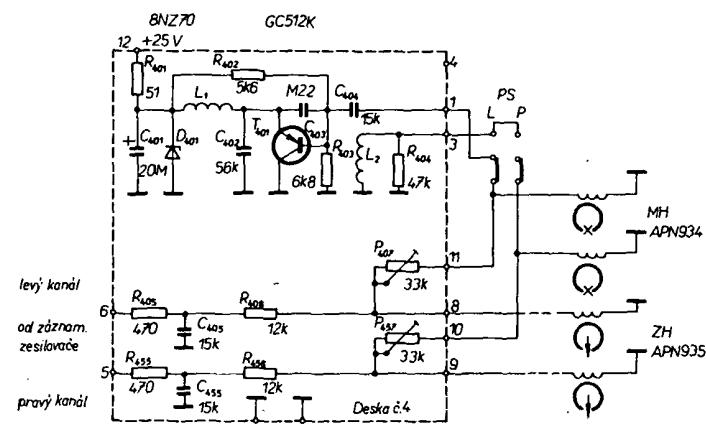
Deska oscilátoru je na obr. 16. Nejprve ji osadíme všemi součástkami, nezapojíme však studený konec L_1 . Součástky není třeba příliš vybírat. Cívky L_1 a L_2 jsou použity z původního magnetofonu. Cívka L_1 odpovídá L_3 , a cívka L_2 odpovídá L_2 ve schématu dodávaném výrobcem. Cívka L_2 slouží jako náhradní indukčnost za polovinu mazací hlavy. Pro daný účel je vhodné z ní odvinout asi čtvrtinu závitů a předem nastavit její indukčnost shodnou s indukčností vinutí mazací hlavy.

Na obr. 17 je chladič pod Zenerovu diodu D_{401} . Po sestavení oscilátoru nastavíme trimry asi doprostřed jejich odporové dráhy a mezi katodu Zenerovy diody a volný konec cívky L_1 připojíme miliampermétr. Na vývod 12 připojíme zdroj napěti 25 V a otáčením jádra cívky L_1 nastavíme odběr 40 mA. Podle osciloskopu nastavíme trimry na obou vinutích záznamové hlavy mezivrcholové napětí 30 V. Objeví-li se na osciloskopu zákmity, změníme pracovní bod tranzistoru změnou R_{402} nebo R_{403} , popřípadě změnou kapacity C_{402} , C_{403} či C_{404} . Nastavený oscilátor ponecháme několik desítek minut v provozu a občas se přesvědčíme, zda se nepřehřívá D_{401} nebo T_{401} .

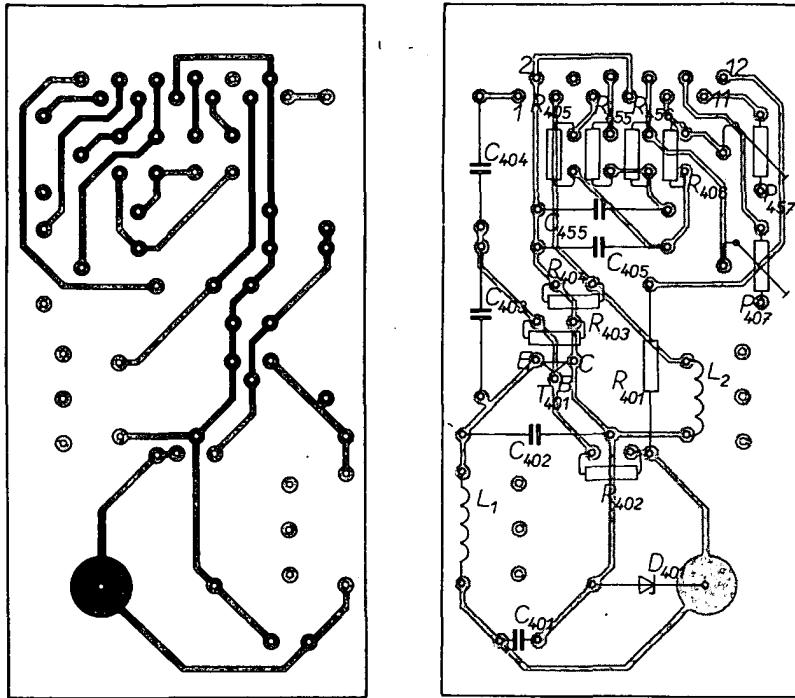
Záznamový zesilovač

Záznamový zesilovač je postaven na dvou deskách: desce předesilovače a desce korekčního zesilovače. Úplné zapojení jednoho kanálu je na obr. 18.

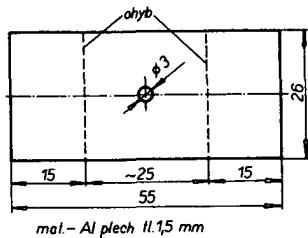
Předesilovač je umístěn u vstupních konektorů. Aby se zmenšil počet stíněných spojů, je regulátor záznamové úrovni zapo-

Obr. 15. Schéma zapojení oscilátoru

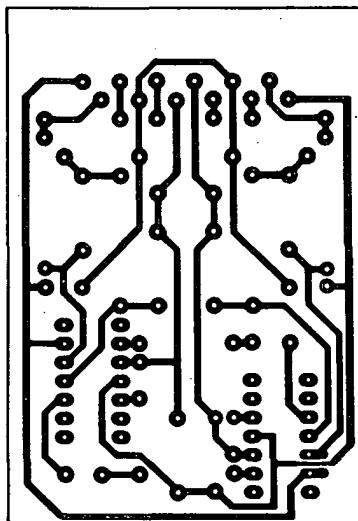
Obr. 16. Deska s plošnými spoji oscilátoru (N27)

Obr. 17. Chladič oscilátoru

jen jako proměnný odpor. OZ v předzesilovači pracuje jako neinvertující zesilovač s napěťovým zesílením 4 dB. Vstupní odpor je zvětšen úpravou bootstrap. Z výstupu předzesilovače se odebrá signál pro příposlech a pro korekční zesilovač.

OZ v korekčním zesilovači pracuje rovněž jako neinvertující. Korekce pro zdůraznění výšek byly původně zapojeny jako přemostěný člen T. Kmitočty nad 10 kHz však nebyly dostatečně zdůrazněny a proto byl obvod navržen složitěji. Přemostěný člen T i obvod použity v korekčním zesilovači se ve zpětné vazbě chová obdobně jako rezonanční ob-

Obr. 18. Schéma zapojení záznamového zesilovače

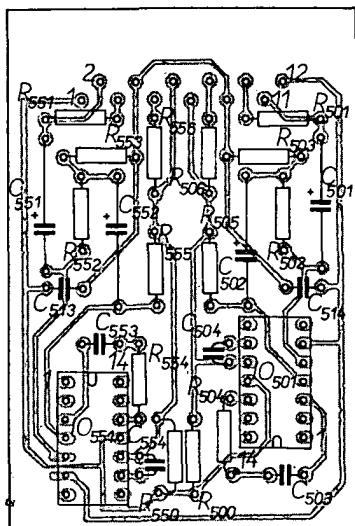
vod, jehož „jakost“ lze nastavit trimrem. Při nulovém odporu trimru má obvod nejvyšší „rezonanční“ kmitočet a nejmenší „jakost“. Zvětšujeme-li odpor trimru, snižuje se poněkud „rezonanční“ kmitočet a zvětšuje se „jakost“. Tímto způsobem je možné nastavit průběh, který vyhovuje nejlépe.

Přivede-li se na vstup označený „korekce“ záporné napětí, otevře se tranzistor T₅₀₁ a kondenzátor C₅₁₁ se připojí paralelně ke kondenzátoru C₅₁₀. Tím se „rezonanční“ kmitočet sníží a selektivita obvodu se zvětší. Dioda D₅₀₁ chrání přechod báze-emitor tranzistoru před proražením.

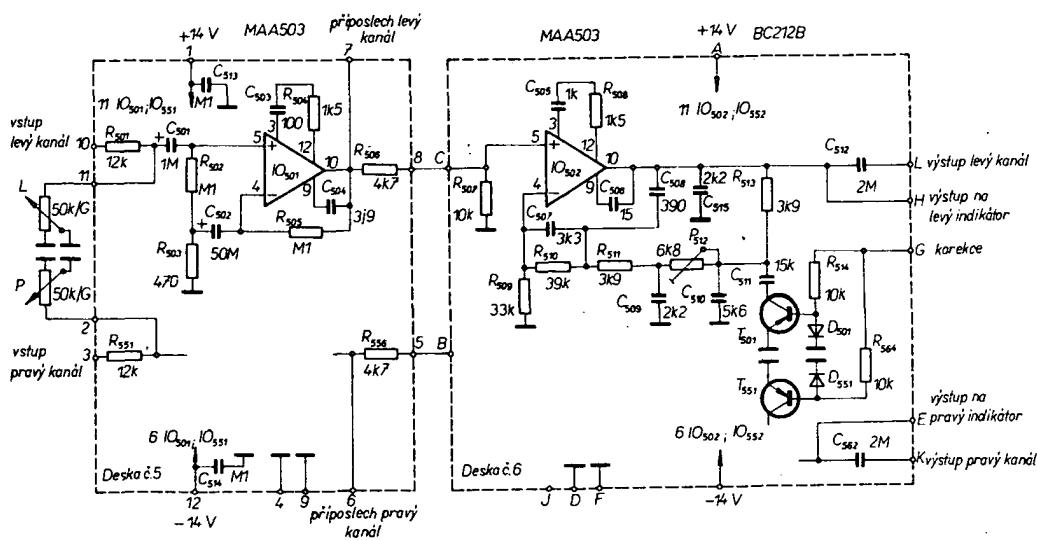
Kondenzátor C₅₀₇ spolu s odporem R₅₁₀ odstraňuje převýšení na amplitudové charakteristice v okolí kmitočtu 2 kHz. Indikátor je připojen na výstup ještě před oddělovacím kondenzátorem, aby svodový proud vstupního kondenzátoru indikátoru nezpůsoboval stejnosměrnou magnetizaci záznamové hlavy.

Stavba a oživení záznamového zesilovače

Deska s plošnými spoji předzesilovače je na obr. 19. Obě dílčí desky propojíme mezi sebou a na výstup záznamového zesilovače připojíme osciloskop. Na vstup připojíme tónový generátor. Při kladném napětí na vstupu korekčního zesilovače by měl zesilovač zdůrazňovat pásmo v okolí 20 kHz, při přivedení záporného napětí by

Obr. 19. Deska s plošnými spoji záznamového zesilovače (N28)

Obr. 18. Schéma zapojení záznamového zesilovače

měl zdůrazňovat pásmo v okolí 11 kHz. Nemá-li zesilovač sklon k nestabilitě, můžeme ho považovat za oživený. Definitivní nastavení je možné až po úplném sestavení magnetofonu.

Deska s přepínači, rozmístění desek v magnetofonu a vzájemné propojení desek

O desce s přepínači byla již zmínka v úvodu článku. Rozmístění součástek na této desce je na obr. 20. Umístění jednotlivých desek v magnetofonu ukazuje obr. 21. Jsem si vědom, že toto uspořádání není nevhodnější, celá práce však postupovala poněkud živelně a každá nová deska byla umístěna tam, kde právě bylo místo.

Propojení jednotlivých desek je na obr. 22. Schéma je poněkud nepřehledné, dobré je však vidět, který vodič je stíněný a který nestiněný. Způsob zemnění stíněných vodičů a zapojení přepínačů jsou též důležité parametry. Při zemnění je třeba se vyvarovat zemních smyček (dvojí zemnění), které jsou nejčastějším zdrojem brumu a přičinou nestability celého zařízení.

Nastavení celého magnetofonu

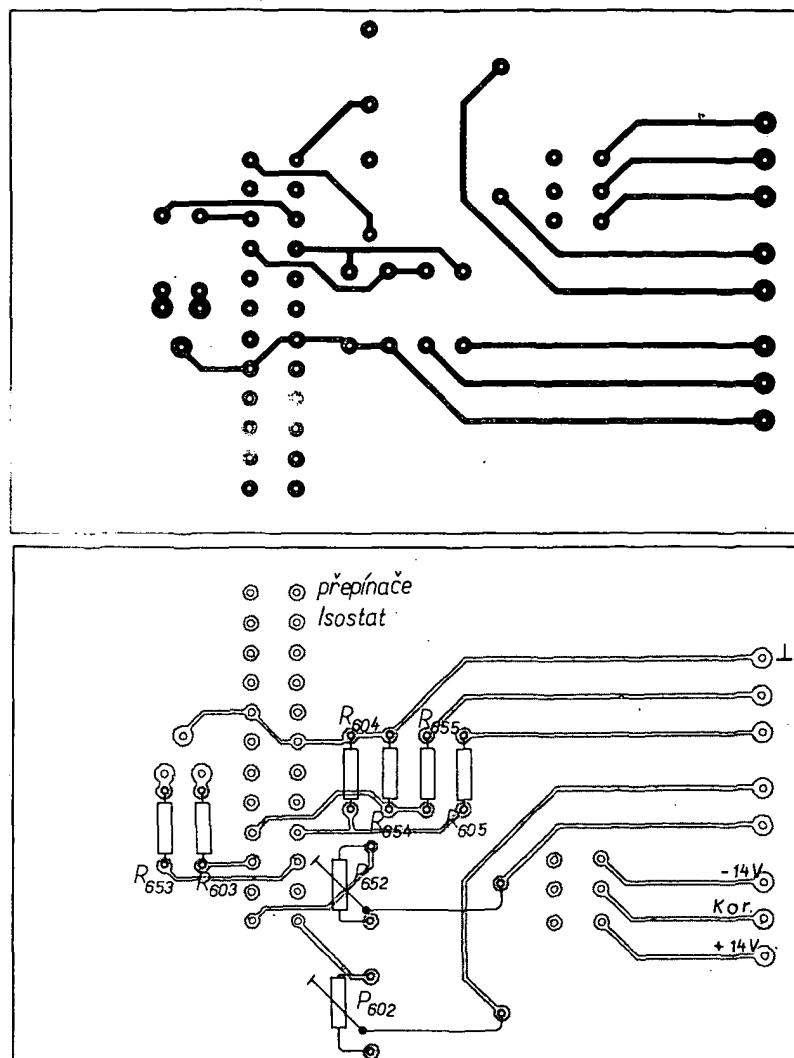
Nastavení by nemělo činit potíže, jsou-li oživeny jednotlivé desky a není-li chyba v jejich vzájemném propojení. Máme-li k dispozici měřicí pásek, zkонтrolujeme kmitočtovou charakteristiku snímacího zesilovače pomocí tohoto pásku. Nemáme-li měřicí pásek, musíme se spokojit s měřením podle obr. 7. Nesmíme zapomenout nastavit kolmost snímací hlavy. Použijeme k tomu buď měřicí pásek, anebo pásek, který byl nahrán na magnetofonu, u něhož se předpokládá správné nastavení kolmosti hlavy.

Pak přepneme magnetofon na záznam a na záznamové hlavě nastavíme pomocí osciloskopu mezivrcholové napětí 26 až 30 V. K nastavení slouží trimry na desce oscilátoru. Osciloskop pak připojíme na výstup magnetofonu a na vstup přivedeme signál 10 kHz. Záznamovou hlavu nastavíme tak, aby na výstupu snímacího zesilovače byla největší amplituda snímaného signálu. Přitom výhodně využijeme odposlechu. Nastavení pro pravý a levý kanál se možná bude poněkud lišit, zvolíme proto kompromis.

Pro další nastavování již musíme použít pásek, který budeme používat v běžném provozu magnetofonu. Rozdíl mezi pásky BASF DP 25 LH a AGFA PE 46 není velký, stačí nastavit přístroj pro jeden z nich a můžeme bez obav používat i druhý typ.

Na vstup přivedeme signál 1 kHz, na vstup připojíme osciloskop. Pak na vstupu zvětšíme napětí a osciloskopem sledujeme tvar sinusovky (při zapojeném odposlechu). Objeví-li se zkreslení signálu, zmenšíme vstupní napětí asi o 3 až 5 dB a trimry na desce indikátoru nastavíme na indikátorech 0 dB. Touto záznamovou úrovni nahrajeme kousek pásku, pak ho vrátíme a nastavíme na indikátoru opět 0 dB, tentokrát ale trimry na desce s přepínači.

Magnetofon přepneme opět na záznam a napětí na vstupu zmenšíme o 20 až 26 dB. Pomalu zvyšujeme kmitočet vstupního signálu. Zvětšuje-li se amplituda na výstupu, zmenšíme poněkud odpor trimru na desce záznamového zesilovače a naopak. Amplitudu by se mělo podařit udržet konstantní až do kmitočtu 17 až 18 kHz. Pak zkonzolujeme nastavení pro rychlosť 4. Amplitudová charakteristika by měla být rovnoměrná do kmitočtu 9 až 11 kHz. Není-li tomu tak,

Obr. 20. Deska s plošnými spoji přepínačů (N29)

změníme kapacitu kondenzátoru C_{511} na desce korekčního zesilovače. Nastavenými trimry již nehýbáme.

Odstup cizích a rušivých napětí a kmitočtový rozsah magnetofonu lze měřit podle ČSN 36 8431. Na popisovaném přístroji byly naměřeny tyto hlavní parametry (podle ČSN):

Kmitočtový rozsah: 35 až 17 000 Hz (9),
35 až 9500 Hz (4).

Celkový odstup cizích napětí: 53 dB (9),
52 dB (4).

Všem zájemcům o stavbu přeji hodně úspěchů při shánění součástek a kvalitní reprodukci.

Seznam součástek

Stabilizovaný zdroj	T ₄	KF517	Kondenzátory
Odpory	T ₅	GC507 až 509	C ₁₀₁ , 151
R ₁	56 Ω, TR 506	Ty ₁	10 μF, TE 986 (viz text).
R ₂ , R ₃ , R ₄	470 Ω, TR 112a	D ₁ až D ₄	C ₁₀₂ , 152
R ₅ , R ₆	12 kΩ, TR 112a	D ₅ , D ₆	1,2 nF, TC 281
R ₇	0,1 MΩ (viz text)	KY132/80	C ₁₀₃ , 153
R ₈	150 Ω, TR 506	(KA502 až 503)	15 nF, TK 782
R ₉ , R ₁₀	470 Ω, TR 112a	D ₇	C ₁₀₄ , 154
R ₁₁	1 kΩ, TR 152	KZZ76	1 μF, TE 988
R ₁₂	100 Ω, TR 112a		C ₁₀₅ , 155
R ₁₃	3,9 kΩ, TR 112a		10 μF, TE 003
			C ₁₀₆ , 156
			3,3 nF, TC 281 5 %
			C ₁₀₇ , 157
			6,8 nF, TC 281 5 %
			C ₁₀₈ , 158
			10 μF, TE 003
			C ₁₀₉
			2 μF, TE 005
Kondenzátory	R ₁₀₁ , 151	0,27 MΩ, TR 191	Polovodiče
C ₁ , C ₂ , C ₅	R ₁₀₂ , 152	0,1 MΩ, TR 191	T ₁₀₁ až 103
C ₃ , C ₆	R ₁₀₃ , 153	4,7 kΩ, TR 191	T ₁₅₁ až 153
C ₄ , C ₇	R ₁₀₄ , 154	33 kΩ, TR 112a	KC507
C ₈	R ₁₀₅ , 155	18 kΩ, TR 191	IO ₁₀₁ , 151
C ₉	R ₁₀₆ , 156	1 kΩ, TR 191 5 %	MAA741
	R ₁₀₇ , 157	10 kΩ, TR 191 5 %	
	R ₁₀₈ , 158	10 kΩ, TR 191 5 %	
	R ₁₀₉ , 159	0,47 MΩ, TR 191 5 %	
	R ₁₁₀ , 160	18 kΩ, TR 191 5 %	
T ₁	R ₁₁₁ , 161	47 kΩ, TR 112a	Odpory
T ₂	R ₁₁₂ , 162	3,9 kΩ, TR 112a	P ₂₀₁ , 251
T ₃	R ₁₁₃ , 163	22 kΩ, TR 112a	R ₂₀₂ , 252
	R ₁₁₄	8,2 kΩ, TR 112a	R ₂₀₃ , 253
			R ₂₀₄ , 254
			R ₂₀₅

Kondenzátory

C ₂₀₁ , 251	0,1 μ F, TK 782
C ₂₀₂ , 252	10 pF, TK 755
C ₂₀₃ , 253	3,3 pF, TK 755
C ₂₀₄ , 254	10 μ F, TE 003
C ₂₀₅ , 206	0,1 μ F, TK 783

Polovodiče

IO ₂₀₁ , 251	MAA503 („709“)
IO ₂₀₂ , 252	MAA741

Indikátor a tranzistory

Odpory

P ₃₀₁ , 351	33 k Ω , TP 040
R ₃₀₂ , 352	12 k Ω , TR 112a
R ₃₀₃ , 353	2,2 k Ω , TR 112a
R ₃₀₄ , 354	100 Ω , TR 112a
R ₃₀₅ , 355	1,5 M Ω , TR 112a
R ₃₀₆ , 356	8,2 k Ω , TR 112a
R ₃₀₇ , 357	0,22 M Ω , TR 112a
R ₃₀₈ , 358	0,1 M Ω , TR 112a
R ₃₀₉ , 359	3,3 k Ω , TR 112a
R ₃₁₀ , 360	3,3 k Ω , TR 112a
R ₃₁₁	690 Ω , TR 112a
R ₃₁₂	0,56 M Ω , TR 112a

R₃₁₃ 8,2 k Ω , TR 112a
R₃₁₄ 560 Ω , TR 112a

Kondenzátory

C ₃₀₁ , 351	2 μ F, TE 005
C ₃₀₂ , 352	2 μ F, TE 005
C ₃₀₃ , 353	2 μ F, TE 005
C ₃₀₄ , 354	10 μ F, TE 003
C ₃₀₅ , 355	10 μ F, TE 003
C ₃₀₆	0,15 μ F, TK 782

Polovodiče

T ₃₀₁ až 304	
T ₃₅₁ až 352	
D ₃₀₁ až 306	
D ₃₅₁ až 356	

KC509
KA206

Oscilátor

Odpory

R ₄₀₁	51 Ω , TR 106
R ₄₀₂	5,6 k Ω , TR 112a (viz text)
R ₄₀₃	6,8 k Ω , TR 112a (viz text)
R ₄₀₄	47 k Ω , TR 112a
R ₄₀₅ , 455	470 Ω , TR 112a
R ₄₀₇ , 457	33 k Ω , TP 040

Kondenzátory

C ₄₀₁	20 μ F, TE 005
C ₄₀₂	56 nF, TC 181 (182)
C ₄₀₃	0,22 μ F, TC 180
C ₄₀₄	15 nF, TC 235
C ₄₀₅ , 455	15 nF, TC 235

Polovodiče

D ₄₀₁	8NZ70
T ₄₀₁	GC512K (AC128)

Záznamový zesilovač

Odpory

R ₅₀₁ , 551	12 k Ω , TR 112a
R ₅₀₂ , 552	0,1 M Ω , TR 112a
R ₅₀₃ , 553	470 Ω , TR 112a
R ₅₀₄ , 554	1,5 k Ω , TR 112a
R ₅₀₉ , 559	33 k Ω , TR 191 5 %
R ₅₁₀ , 560	39 k Ω , TR 191 5 %
R ₅₁₁ , 561	3,9 k Ω , TR 191 5 %
R ₅₁₂ , 562	6,8 k Ω , TP 040
R ₅₁₃ , 563	3,9 k Ω , TR 191 5 %
R ₅₁₄ , 564	10 k Ω , TR 112a

Kondenzátory

C ₅₀₁ , 551	1 μ F, TE 988
C ₅₀₂ , 552	50 μ F, TE 981
C ₅₀₃ , 553	100-pF, TK 754
C ₅₀₄ , 554	3,9 pF, TK 755
C ₅₀₅ , 555	1 nF, TC 281
C ₅₀₆ , 556	15 pF, TK 755
C ₅₀₇ , 557	3,3 nF, TC 281 5 %
C ₅₀₈ , 558	390 pF, TC 281 5 %
C ₅₀₉ , 559	2,2 nF, TC 281 5 %
C ₅₁₀ , 560	5,6 nF, TC 281 5 %
C ₅₁₁ , 561	15 nF, TC 235 5 %
C ₅₁₂ , 562	2 μ F, TC 180
C ₅₁₃ , 563	0,1 μ F, TK 783
C ₅₁₄ , 564	2,2 nF, TC 235

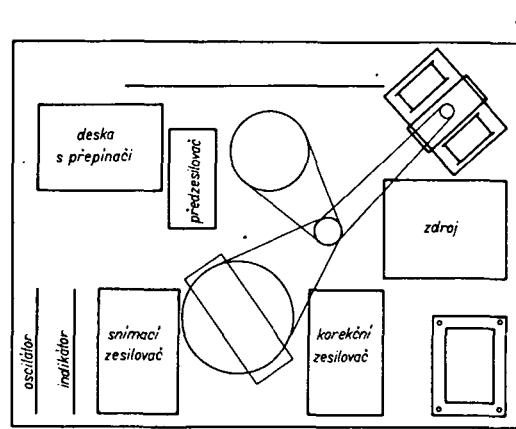
Polovodiče

IO ₅₀₁ , 502	MAA503 („709“)
IO ₅₅₁ , 552	BC212B (BC177 až 179)
T ₅₀₁ , 551	KA206 (KA501 až 504)
D ₅₀₁ , 551	

Ostatní součástky

P ₆₀₁ , 651	2 × 50 k Ω /G, TP 601
P ₆₀₂ , 652	47 k Ω , TP 041
R ₆₀₃ , 653	68 k Ω , TR 112a
R ₆₀₄ , 654	6,8 k Ω , TR 112a
R ₆₀₅ , 655	6,8 k Ω , TR 112a
R ₆₀₆ , 656	22 k Ω , TR 112a
R ₆₀₇ , 657	0,47 M Ω , TR 112a

Obr. 22. Propojení desek s plošnými spoji v magnetofonu

Obr. 21. Rozmístění desek s plošnými spoji

